

RAQAMLI TA’LIM MUHITIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA’LIM TRAKTORIYASINI LOYIHALASH METODIKASI

Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna
Andijon davlat tibbiyot instituti
Farmatsiya fakulteti
“O‘zbek tili va adabiyoti, tillar” kafedrası dotsenti,
Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
zumakovadilbarhon@gmail.com
Miraxmedova Dilafruxxon Nurilloxon qizi
Andijon davlat pedagogika instituti
Pedagogika va psixologiya kafedrası
Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19457392>

Annotatsiya. Maqola raqamli ta’lim muhitida talabalarning mustaqil ta’limini tashkil etishning dolzarbligiga bag‘ishlangan. Raqamli ta’lim muhiti o‘qituvchilar va talabalarga o‘quv jarayonini qo‘llab-quvvatlash va yaxshilash uchun kuchli vositalar va resurslar to‘plamini taqdim etadi. Ushbu texnologiyalardan foydalangan holda, o‘qituvchilar turli xil talabalarning ehtiyojlari va manfaatlariga javob beradigan qiziqarli va samarali ta’lim tajribasini yaratishi mumkin.

Kalit so‘zlar: raqamli ta’lim, talaba, mustaqil ta’lim, o‘quv jarayoni, resurslar to‘plami.

Аннотация Цифровая образовательная среда предоставляет учителям и студентам мощный набор инструментов и ресурсов для поддержки и улучшения учебного процесса. Используя эти технологии, учителя могут создавать интересные и эффективные образовательные процессы, отвечающие потребностям и интересам самых разных учеников.

Ключевые слова: цифровое образование, студенты, самостоятельное образование, учебный процесс, набор ресурсов.

Abstract The digital learning environment provides teachers and students with a powerful set of tools and resources to support and improve the learning process. Using these technologies, teachers can create engaging and effective educational processes that address the needs and interests of a wide variety of learners.

Key words: digital education, students, self-education, the learning process, the set of resources.

Raqamli ta’lim muhitida talabalarning mustaqil ta’limini tashkil etish bugungi dunyoda juda dolzarbdir. Raqamli texnologiyalar va onlayn resurslarning mavjudligi va ulardan foydalanish imkoniyati ortib borayotganligi sababli, talabalar endi qo‘l ostidagi ulkan ma’lumotlarga ega bo‘lishadi. Biroq, ushbu manbalardan chinakam foyda olish uchun talabalar ularni boshqarish va ulardan samarali foydalanish uchun zarur bo‘lgan ko‘nikma va bilimlarga ega bo‘lishi kerak.

Raqamli ta’lim muhiti mustaqil ta’lim uchun ko‘plab imkoniyatlarni taqdim etadi. Onlayn platformalar va manbalar talabalarga darsliklar, videolar, maqolalar va interaktiv tadbirlarni o‘z ichiga olgan keng ko‘lamli o‘quv materiallaridan foydalanish imkoniyatini berish uchun ishlatilishi mumkin. Bu resurslar alohida talabalarning o‘ziga xos ehtiyojlari va qiziqishlarini qondirish uchun moslashtirilishi mumkin, bu ularga o‘z tezligida va o‘z uslubida o‘rganish imkonini beradi. Bundan tashqari, ta’lim dasturlari, onlayn viktorinalar va virtual simulyatsiyalar kabi raqamli vositalar o‘rganishni yanada qiziqarli va interaktiv qilib, mustaqil ta’lim samaradorligini yanada oshirishi mumkin. Raqamli vositalardan foydalanish, shuningdek, o‘qituvchilarga o‘quv jarayoni haqida

qimmatli tushunchalar berishi mumkin, bu ularga alohida talabalar qo‘shimcha yordam yoki ko‘rsatmalarga muhtoj bo‘lishi mumkin bo‘lgan sohalarni aniqlash imkonini beradi.

Raqamli o‘quv muhiti, shuningdek, video konferentsiya dasturlari, lahzali xabar almashish va muhokama forumlari kabi aloqa va hamkorlik vositalarini o‘z ichiga oladi. Bu vositalar o‘quvchilarga o‘qituvchilari va sinfdoshlari bilan bog‘lanish, g‘oyalar va resurslarni almashish, guruh loyihalari va muhokamalarida qatnashish imkonini beradi. Bundan tashqari, raqamli o‘quv muhiti onlayn viktorinalar, avtomatlashtirilgan baholar va o‘rganish tahlillari kabi vositalar yordamida baholash va fikr-mulohazalarni qo‘llab-quvvatlashi mumkin. Bu vositalar o‘qituvchilarga o‘quvchilarning o‘qishdagi yutuqlari haqida ma’lumot berishi va talabalarga qo‘shimcha yordam yoki yo‘l-yo‘riq kerak bo‘lishi mumkin bo‘lgan sohalarni aniqlashda yordam berishi mumkin. Raqamli ta’lim muhiti o‘qituvchilar va o‘quvchilarga o‘quv jarayonini qo‘llab-quvvatlash va yaxshilash uchun kuchli vositalar va resurslar to‘plamini taqdim etadi. Ushbu texnologiyalardan foydalangan holda, o‘qituvchilar turli xil o‘quvchilarning ehtiyojlari va manfaatlariga javob beradigan qiziqarli va samarali ta’lim tajribasini yaratishi mumkin.[1]

Raqamli o‘quv muhitida mustaqil ta’lim olish uchun ko‘plab imkoniyatlar mavjud.

Bular:

Onlayn kurslar: Ko‘pgina universitetlar va ta’lim muassasalari talabalar o‘z tezligida olishlari mumkin bo‘lgan onlayn kurslarni taklif qilishadi. Ushbu kurslar tuzilgan o‘rganish tajribasini taqdim etadi va ko‘pincha videolar, viktorinalar va muhokama forumlari kabi interfaol elementlarni o‘z ichiga oladi.

Ochiq ta’lim resurslari (OER): OER - bu darsliklar, videolar va simulyatsiyalar kabi Internetda bepul mavjud bo‘lgan o‘quv materiallari. Talabalar ushbu manbalardan o‘z bilimlarini to‘ldirish va mavzularni chuqurroq o‘rganish uchun foydalanishlari mumkin.

Ta’lim dasturlari: Smartfon va planshetlar uchun ko‘plab ta’lim dasturlari mavjud bo‘lib, ulardan mustaqil o‘rganish uchun foydalanish mumkin. Bu ilovalar til o‘rganishdan tortib matematika va tabiiy fanlarga bo‘lgan keng ko‘lamli fanlarni qamrab oladi.

Virtual sayohatlar: Virtual haqiqat texnologiyasidan foydalangan holda, talabalar turli joylarni o‘rganish va turli madaniyatlar va muhitlar haqida bilish uchun virtual sayohat qilishlari mumkin.

Ijtimoiy media: Twitter, LinkedIn va YouTube kabi ijtimoiy media platformalari ta’lim mazmuniga kirishni ta’minlashi va o‘quvchilarga o‘z qiziqishlari bo‘yicha mutaxassislar va tengdoshlar bilan bog‘lanish imkonini berishi mumkin.[2]

Shaxsiylashtirilgan o‘quv platformalari: Ba’zi raqamli o‘quv platformalari individual o‘quvchilarning ehtiyojlari va manfaatlariga moslashtirilgan shaxsiy o‘rganish tajribasini taklif qiladi. Bu platformalar o‘quvchilarning o‘rganish tarixi va afzalliklaridan kelib chiqqan holda kontent va faoliyatni tavsiya qilish uchun algoritmlardan foydalanadi.[3]

Umuman olganda, raqamli ta’lim muhitida talabalarning mustaqil ta’limini tashkil etish resurslar, qo‘llab-quvvatlash va yo‘l-yo‘riqlarning kombinatsiyasini talab qiladi. Talabalarga muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo‘lgan vositalar va ko‘nikmalarni taqdim etish orqali o‘qituvchilar raqamli asrda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo‘lgan mustaqillik va o‘zini o‘zi boshqarishni rivojlantirishga yordam berishi mumkin. [4]Raqamli ta’lim sharoitida talabalarning mustaqil ta’limini tashkil etishning ko‘plab afzalliklari bor bo‘lsa-da, hal qilinishi kerak bo‘lgan bir qancha muammo va muammolar ham mavjud. Ulardan ba’zilari:

Raqamli kirishning yo‘qligi: Hamma talabalar raqamli qurilmalar yoki ishonchli internet ulanishlariga ega emas, bu ularning mustaqil ta’lim faoliyati bilan shug‘ullanish qobiliyatini cheklashi mumkin.[5]

Raqamli savodxonlik: Ba’zi talabalar raqamli ta’lim resurslarini boshqarish va ulardan samarali foydalanish uchun zarur bo‘lgan raqamli savodxonlik ko‘nikmalariga ega bo‘lmasligi mumkin, bu ularning mustaqil ta’lim faoliyati bilan shug‘ullanish qobiliyatini cheklashi mumkin.

Motivatsiya: Ba’zi talabalar g‘ayratni saqlab qolish va mustaqil ta’lim faoliyati bilan shug‘ullanish uchun kurash olib borishi mumkin, ayniqsa, agar ular an’anaviy sinf muhitining qo‘llab-quvvatlanishi va tuzilishiga ega bo‘lmasa.

Sifatni nazorat qilish: Raqamli ta’lim resurslarining ko‘pligi bilan o‘qituvchilar uchun talabalar foydalanadigan resurslar yuqori sifatli va o‘quv maqsadlariga mos kelishiga ishonch hosil qilish qiyin bo‘lishi mumkin.

Baholash: Talabalarning mustaqil ta’lim faoliyati kontekstida o‘rganishini baholash qiyin bo‘lishi mumkin, ayniqsa ular turli xil manbalar va materiallar bilan shug‘ullansa.

Tenglik: Mustaqil ta’lim faoliyati mavjud ta’limdagi nomutanosiblikni kuchaytirishi xavfi mavjud, ayniqsa kam ta’minlangan talabalar zarur raqamli resurslar va yordamga ega bo‘lmasa. Umuman olganda, ushbu muammo va muammolarni hal qilish o‘qituvchilar, siyosatchilar va boshqa manfaatdor tomonlardan barcha talabalar zarur raqamli resurslardan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lishini va samarali va mazmunli mustaqil ta’lim faoliyati bilan shug‘ullanishlarini qo‘llab-quvvatlashlarini ta’minlash uchun birgalikdagi sa’y-harakatlarni talab qiladi.[6] Mustaqil ta’lim samarali o‘rganish uchun kuchli vosita bo‘lishi mumkin bo‘lsa-da, bu muvaffaqiyat kafolati emas. Pedagoglar o‘quvchilarning mazmunli va samarali mustaqil ta’lim faoliyati bilan shug‘ullanishi uchun zarur ko‘nikmalar, yordam va resurslarga ega bo‘lishini ta’minlashga harakat qilishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov S., Ta’limda mustaqil ishlash metodlari. – Samarqand, 2019.
2. Abdullayev T., Talabalarda o‘quv faoliyatini tashkil etish. – Toshkent, 2021.
3. Rustamov A., Pedagogika va o‘quv jarayonida innovatsiyalar. – Buxoro, 2018.
4. Tursunov N., Mustaqil ta’limning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent, 2022.
5. Jones P., Independent Learning in Higher Education. – London, 2017.
6. Brown H., Strategies for Effective Student Learning. – New York, 2019.